

Ajruplani tal-Baħar tar-Royal Air Force f'bjajiet Melleħin

Kitba ta' Charles Debono BA (Hons) History & MA History

Matul l-aħħar sena tal-Ewwel Gwerra Dinjija, numru ta' ajruplani tal-baħar tar-Royal Air Force (RAF) ġew trasferiti f'Malta biex jgħinu fil-gwerra kontra l-U-boote (Sottomarini Germanizi) tal-Kaiserliche Marine, li kienu jhufu f'ibħra Maltin. Dawn l-ajruplani tal-baħar kienu stazzjonati f'Kalafrana. Wara tmiem l-Ewwel Gwerra Dinjija dawn l-ajruplani komplew joperaw minn Kalafrana għal għanijiet varji, bħal pereżempju kooperazzjoni mar-Royal Navy (RN). Però l-ajruplani tal-baħar li kien hawn Malta kienu joperaw biss minn Kalafrana.¹ Żewġ bajjiet minnhom jinsabu fil-Melleħa li huma l-Bajja tal-Mistra² u l-Bajja ta' Għajn Tuffieħa.³

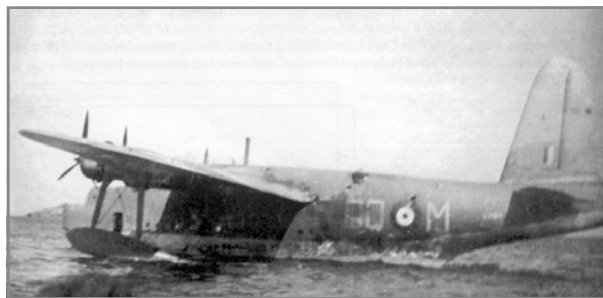
Ajruplani tal-baħar tat-tip Fairey IIIDs fil-Bajja ta' Għajn Tuffieħa.

Tipi partikulari ta' ajruplani tal-baħar li kienu jsorġu f'dawn iż-żewġ bajjiet kienu tat-tip Fairey IIIDs u l-verżjoni iktar avvanzata tat-tip Fairey IIIF Mk.3Ms tan-No.202 Squadron. Jeżistu żewġ ritratti ta' ajruplani tat-tip Fairey IIIDs tal-istess skwadra msemmija fil-Bajja ta' Għajn Tuffieħa u r-ritratt l-ieħor tat-tip Fairey Mk.3Ms fil-Bajja tal-Mistra.⁴

Ajruplani tal-baħar tat-tip Fairey IIIDs fil-Bajja tal-Mistra.

Fir-ritratt meħud fil-Bajja ta' Għajn Tuffieħa jidhru żewġ Fairey IIIDs, wiehed fuq ix-xtajta u l-ieħor f'it metri 'l bogħod minnu f'baħar baxx. Wara l-ajruplani fuq ix-xtajta jidhru numru ta' nies tas-servizz, li kienu jaħdmu fuq dawn l-ajruplani, tliet tined bojod u żewġ barrakki.⁵ Fir-ritratt l-ieħor meħud fil-Bajja tal-Mistra jidhru tliet Fairey IIIF Mk.3Ms fuq ix-xtajta. Ma hemmx nies tas-servizz fil-viċinanzi tal-ajruplani u għalhekk x'aktarx kienu għadhom kif illandjaw fil-bajja.⁶

Ajruplan tal-baħar tat-tip Sunderland fil-Bajja ta' San Pawl il-Baħar. Il-Messerschmitts immaxingjaw L2164 fis-7 ta' Marzu 1941.

Fil-bidu tas-snin għoxrin, l-iskwadra kienet għadha magħrufa bħala n-No. 481 Flight tal-Fleet Air Arm. Hija waslet f'Malta fl-1923 u kienet stazzjonata fil-Bajja ta' Kalafrana fejn użat Fairey IIIDs bejn is-snin għoxrin u s-snin tletin, sakemm ġew mibdula mill-Fairey IIIF.Mk3Ms.⁷ Għalhekk, ir-ritratt li juri Fairey IIIDs fil-Bajja ta' Għajn

Tliet ijiem wara l-Messerschmitts rritornaw fejn din id-darba mmaxingjaw Sunderland L2164 u spicċa jaqbad.

Tuffieħa probabbilment ittieħed matul dawn is-snin.⁸ Il-*Flight* inbidlet fi skwadra f'Jannar 1929 u b'hekk saret tissejjaħ *No.202 Squadron* tal-RAF. F'Lulju 1932 l-iskwadra rċiviet l-ewwel Fairey III F.Mk.3M. Kif jindika dan ir-ritratt tal-Fairey III F.Mk.3 meħud fil-Bajja tal-Mistra, probabbilment ittieħed fil-bidu tas-snin tletin.⁹

Is-Sunderland L2164 jaqbad, fejn anki nqaghlet u waqgħet il-gwejnha tax-xellug.

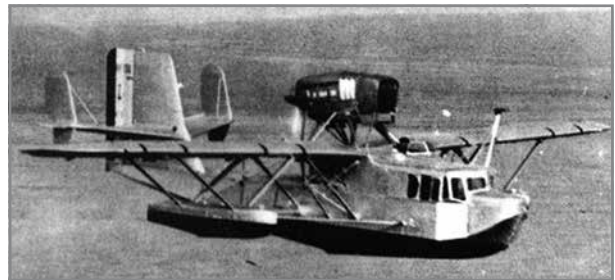
Wara ftit xhur li bdew l-attakki fuq Malta (mill-11 ta' Gunju 1940), għall-aħħar ta' Jannar 1941 ġie deċiż li jibagħtu żewġ Short Sunderland Mk.IIs fil-Bajja tal-Mistra. Dawn malajr ġibdu l-attenzjoni tal-ajruplani tal-ġlied tal-*Luftwaffe*, il-Messerschmitt Bf109Es tas-7/JG 26 fejn fis-7 ta' Marzu 1941 ġew immaxingjati u ġarrbu diversi ħsarat. Is-Surgent Alan Jones, li kien għassies fuq is-Sunderland L2164, immedjatament beda jispara fuq l-ajruplani tal-għadu, però dawn tal-aħħar wiegħbu lura, fejn is-surgent intlaqat fuq il-post u miet. Tlett ijiem wara reġgħu rritornaw l-ajruplani tal-ġlied Germaniżi, fejn din id-darba reġa' ġie mmaxingjat l-L2164 u beda jaqbad. L-ajruplan ġie miġbud 'il barra mill-Bajja tal-Mistra, fejn ġie meqrud u għereq fil-baħar

Kif spicča s-Sunderland L2164 meta ġie meqrud, fejn għereq f'baħar baxx.

baxx. It-tieni Sunderland T9046 intlaqat ukoll waqt dan l-attakk però rnexxielhom itajruh sal-Bajja ta' Kalafrana biex jissewwa.¹⁰

Interessanti li fl-istess bajja għamel xi żmien ukoll ajruplan tal-baħar Franciż li ħarab mit-Tuneżija li kienet tiffirma parti minn Franza ta' Vichy (il-parti ta' Franza mhux okkupata mill-Ġermaniżi), fil-15 ta' Ottubru 1940. Dan l-ajruplan kien tat-tip Loire 130, li ġie inkorporat u wżat min-*No.228 Squadron*, sakemm darba minnhom ġie mmaxingjat u mgħarraġ minn ajruplani tal-ġlied Germaniżi.¹¹

Ajruplan tal-baħar Franciż Loire 130.

Dan l-artiklu huwa mislut mill-ktieb tal-istess awtur li jismu *Wartime Mellieħa 1940-43: The role of the village in the Second World War* li ġie ppubblikat mill-Kunsill Lokali tal-Mellieħa fl-2014.

(L-awtur huwa Storiku u Kuratur tal-Mużew Nazzjonali tal-Gwerra, fil-Forti Sant'Jiermu, il-Belt Valletta, parti mis-Sezzjoni Marittima u Storja Militari ta' Heritage Malta).

Referenzi

- ¹ J. A. Mizzi (ed), *Malta at War Vol 1*.
- ² A. Coldman, *Malta: An Aviation History*, Malta, 2001, p 71.
- ³ Mizzi, p 50.
- ⁴ Ibid, and A. Coldman, *Malta: An Aviation History*, Malta, 2001, p 71.
- ⁵ Mizzi, p 50.
- ⁶ Coldman, p 71.
- ⁷ Ibid, pp 69-70.
- ⁸ Mizzi, p 50.
- ⁹ Coldman, pp 70-71.
- ¹⁰ A. Mizzi (ed), *Malta at War Vol II*, Malta, 2001, p 596-597.
- ¹¹ <http://www.britmodeller.com/forums/index-1atecoere-298-floatplane-in-british-service>

HORACE ENTERPRISES LTD.

Trophies & Sports Goods

Importer & Wholesaler

Horace Micallef
Director

70, Triq Raymond Caruana, Gudja GDJ 1012 - Malta
Tel: (356) 2169 6302 • Mob: (356) 9942 0346 • Fax: (356) 2169 3397
Website: www.horace-ent.com • Email: horaceentld@link.net.mt